

Whitepaper Arts in Health: een nationale agenda

Kunst kan bijdragen aan een toekomstbestendig zorgstelsel in Nederland. Daarom pleit *Arts in Health Netherlands* voor integratie van kunst in de zorg. De whitepaper *Arts in Health: een nationale agenda* helpt daarbij.

Op 16 februari werd in Groningen de [whitepaper Arts in Health: een nationale agenda](#) gepresenteerd. Een van de betrokken onderzoekers is Johan Kolsteeg van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij onderzoekt de relatie tussen kunst, maatschappij en democratie.

De Whitepaper Arts in Health is een intersectorale verkenning –met bijdragen van wetenschappers, professionals in de zorg, kunstenaars, financiers, bestuurders en beleidsmakers– die oproept tot actie om de enorme uitdagingen in de zorg aan te gaan. Het document bevat dan ook een agenda met doelen voor de komende tien jaar. De whitepaper is ontstaan uit een samenwerking tussen Leyden Academy, Vrije Universiteit Amsterdam, Rijksuniversiteit Groningen, Arts in Health Netherlands, Aletta Jacobs School of Public Health, Universitair Medisch Centrum Groningen en het LKA.

‘Het doel van de whitepaper is om zorg op een andere manier te benaderen’ stelt Kolsteeg. ‘Daarbij putten we uit een indrukwekkende hoeveelheid literatuur en heel veel ervaringen uit de praktijk die laten zien dat kunst en cultuur een positief effect hebben op de gezondheid van mensen. Dat geldt zowel in een ziekenhuissetting als in een bredere setting, zoals een stadswijk. De whitepaper is bedoeld om samenhang te brengen in alle kennis over dit onderwerp, zodat we met elkaar tot actie kunnen overgaan en er daadwerkelijk dingen veranderen en de zorg toekomstbestendiger wordt.

Integrale benadering

De werking van creativiteit en kunst in de zorg is op verschillende manieren te benaderen. *Arts in Health* kiest voor een integrale aanpak waarbij verschillende invalshoeken en belangen, zoals ook beleidsbelangen, worden verenigd. ‘Alleen al omdat de gezondheidszorg te duur wordt en de capaciteitsgrens is bereikt, is het interessant om de zorg te benaderen vanuit een ander perspectief dan dit economische,’ stelt Kolsteeg. Hij ziet daarbij veel betekenis van en ruimte voor integratie van kunst in de zorg.

Bureau Berenschot

De Tweede Kamercommissie voor Cultuur heeft bureau Berenschot gevraagd om nieuwe verdienmodellen in de zorg te onderzoeken. Berenschot stelt dat er veel mogelijk is in de combinatie van zorg, welzijn en kunst. Kunst- en cultuurprojecten worden vaak vooral gefinancierd uit cultuurbudgetten, terwijl de waarde van zulke interventies evengoed in andere domeinen bestaat. Je kunt ook kijken of je kunstinterventies kunt financieren uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), vanwege de betekenis voor (preventie van) therapeutische doeleinden of medicijnen.

Kunstmatige scheiding

Brengen we geen kunstmatige scheiding aan tussen wat kunst *is* en het wat *dóet*, vraagt Kolsteeg zich af. Hij verwijst naar neurologisch onderzoek hierover, bijvoorbeeld zingen in een koor activeert bepaalde delen van het brein en daardoor voel je je prettig en het is gezond. Iedereen die in een koor zingt, kan dat beamen. Moeten we zulke effecten benoemen met termen als ‘sociale weerbaarheid’? Of is het tijd dat we gaan zien dat dit geen toevallige bijeffecten zijn, maar *dé* effecten van kunst en cultuur? Dan kunnen we ze ook overeenkomstig gaan waarderen.

Gronings Vuur

Het is interessant om te kijken naar de praktijk. Phd-student Marit van der Haar analyseerde Gronings Vuur, een cultuurprogramma dat van 2022 tot 2026 door de provincie Groningen reist, van gemeente naar gemeente. Inwoners maken samen met professionele kunstenaars kunst op basis van hun eigen inbreng over wat er speelt in hun omgeving. Het doel is om bewoners bewust te maken van de maatschappelijke thema’s in hun gemeente en ze een stem te geven in deze kwesties. Daarnaast wil Gronings Vuur de culturele infrastructuur versterken zodat partijen elkaar beter vinden in cultureel maatschappelijke projecten. Kunst activeert mensen om de regie te nemen.

Een soortgelijk project vindt plaats in Leeuwarden Oost, met het doel om bij te dragen aan het verbeteren van problematische wijken. Dit project kent vijf pijlers; leren, werken, wonen, gezondheid, veiligheid. ‘Cultuur zat er aanvankelijk niet bij,’ vertelt Kolsteeg, ‘terwijl het veel kan bijdragen aan leefbaarheid.’ Na een aantal gesprekken met de gemeente is cultuur toegevoegd en is er geld vrijgemaakt zodat er ook door middel van cultuurprojecten gewerkt kan worden aan verbetering van de wijken.

Ontschotten

Dat kunst een positieve bijdrage levert aan gezondheid en welzijn is al lang bewezen. ‘Nu moeten we onderzoeken waar die effecten blijven,’ stelt Kolsteeg. Dat vraagt om domeinoverstijgend samenwerken: de verschillende beleidsgebieden in een gemeente werken vaak strikt gescheiden. Daarnaast kunnen culturele projecten veel meer van elkaar leren. Gemeenten zijn geïnteresseerd in langdurige effecten. Dat betekent dat je je onderzoek daarop moet richten. Veranker dat in je meetinstrumenten.

Praktijk versus beleid

Dé vraag is natuurlijk hoe kwalitatieve kennis –de ervaringen van deelnemers– kan gaan bijdragen aan de besluitvorming van beleidsmakers. Vaak zijn er vooral kwantitatieve resultaten beschikbaar. ‘Dat is jammer,’ stelt Kolsteeg, ‘want juist met kwalitatieve resultaten zijn wethouders geholpen.’ Om die reden gaat hij daar gericht onderzoek naar doen in Eemsdelta en Leeuwarden. De resultaten deelt Kolsteeg op termijn graag.

Agenda

De whitepaper eindigt met doelen die te maken hebben met leren, namelijk 1) het bouwen van een infrastructuur voor transdisciplinair leren, communicatie en ondersteuning, 2) het creëren van programma’s rondom duurzaamheid, 3) het ontwikkelen van een divers en verenigd veld van onderwijs en praktijk en 4) het verbreden van onderzoek rondom arts in health. Bij elk agendapunt

zijn in de whitepaper Arts in Health [acties](#) geformuleerd waarmee partijen aan de slag kunnen om kunst en zorg te integreren.

Handige links

- [Arts in Health Netherlands](#)
- [Whitepaper Arts in Health: een nationale agenda](#)
- [Arts in health Summer school](#) van 17 - 21 juni 2024, ook toegankelijk voor beleidsmakers.

